

Tartu ülikooli professor Marju Lauristin räägib 2007. aasta Eesti inimarengu aruandele toetudes, et haritud ja väarikas vene noor läheb ära Läände, kui ta tunneb, et teda Eestis keegi ei taha.

Madis Jürgen

madis@ekspress.ee

Kui meil olid pöördelised ajad ja Eesti hakkas iseseisvuma, siis me rääkisime, et Eestil on unikaalne positsioon, me tunneme venelasi ja Venemaad, me võime õpetada Läänt, kuidas nendega hakkama saada. Nüüd selgub, et me ei saa ka ise oma venelastega hakkama. Mida räägivad värsked uurimused Eesti venelastest?

Venelastega seoses on meil mõttejäikust ja stereotüüpe, millest tuleb end lahti raputada. Me peame vaatama arve ja tegelikke suhteid, mitte ainult arvama, kuidas asjad on.

Esiteks – meie rahva rahvuslik koosseis tasapisi muutub. Rahvuste arvuline suhe on muutunud niiviisi, et eestlaste erikaal Eestis on suurenenud.

Noorte hulgas on mõnes aastakäigus eestlasi juba 75–76 protsenti, keskeltläbi aga 72 protsenti.

Teine tõsine muutus on see, et eesti keele asend on teisenenud. 30aastaste ja nooremate seas on olukord järsult muutunud eesti keele ja inglise keele kasuks ja vene keele kahjuks. Noorema põlvkonna omavaheline suhtlemise keel on inglise ja eesti keel, aga mitte vene keel.

Üle 80 protsendi vene noortest saab eesti keelega üsna kenasti hakkama. Ja üle 70 protsendi saab hakkama inglise keelega.

Kolmas asi. Kui kümnekond aastat tagasi oli põhiprobleem, et venelased on kodakondsuseta ja kuidas neile kodakondsust anda, siis praegu on EL passiga Eesti kodanikke venelastest elanike hulgas juba üle poole. Viiendik meie riigi kodanikest on venekeelsed.

Missugune on noor venelasest Eesti riigi kodanik?

Vene noorte hulgas on tekkinud palju neid, kes on eesti keele omandanud ja lõpetavad ära eestikeelse ülikooli ja õpivad ära mitu võõrkeelt.

Ja just nende hulgas on kõige rohkem neid, kes vastavad küsimusele, kas ta läheks Eestist ära: jah. Kas ta läheks Venemaale – ei. Need lähevad enamasti meie juurest Sakamaale, Põhjamaadesse, Ameerikasse. Neid oodatakse seal avasüli.

Mis on põhjus – palk?

Palk ei ole põhiline põhjus. Põhiline põhjus on, et nad tunnevad, et neid siin ei taheta. Nad oskavad eesti keelt, nad loevad pärast pronksiööid Delfi kommentaare, kus kõik venelased pannakse ühte patta, aga nende jaoks olid pätid tänaval ikka väga erinevad sellest, mis on nende tegelikud väärtused.

Nemad on viimase paari aasta jooksul teravalt tunnetanud, et neil ei ole siin võimalik normaalse inimese kombel karjääri üles ehitada.

Kas neile on liiga tehtud?

Ma olen liigategemise filosoofia vastu, nagu olen ma ka kvootide vastu naistele Riigikogus. Ja suhtumise “meie – suured, tähtsad, targad, rikkad, maailma parimad, me peame

MARJU JA VENE LAPSED: Vene gümnaasiumidest on tulnud noori, kes kirjutavad eestikeelset kirjandit eestlastest paremini.

INGMAR MUUSIKUS

Marju Lauristin: “Noor on kõrini, et nendega muust kui integratsio

teid nüüd ka järele aitama”. Selline hoiak, et ei nähta teises võrdväärset inimest. See ei ole mingi eriline sotsiaalpoliitika. See on inimsuhete tavaline reegel – austa teist, kui tahad, et sind austatakse.

Püüa teist mõista, püüab teine sind mõista.

Aga ega venelaste peale pole vist väga viitsitud mõelda küll. Nagu Põlva pensionäri peale.

Muidugi tehakse liiga, Eestis tehakse väga paljudele liiga. Eesti ühiskonnas on hoolimatus liiga kaua tajutud kui normaalset hoiakut. Ja see hoolimatus väljendub tõesti Põlva pensionäri, Kreenholmi töötuks jäänud kangru, vana professori suhtes.

“Venelastega suhtlemisel kehtib elementaarne reegel – austa teisi, kui tahad, et sind austataks.”

Samas eks ta ju võõrastav on, kui ka need venekeelsed inimesed, kes on Eesti kodanikud, pronkssõduri teisaldamise järel südamest nutsid.

Me peame mõistma, et inimestel on kultuuris erinevad väärtused. Neil on erinevad mälestused. Me ei pea neid sellepärast kohe vaenlasteks nimetama.

Mis need ühised väärtused on, millele me saame ühise rahva ehitada? Selge on see, et teatud punktides lähevad need lahku. Aga ka eestlased pole alati ühel meelel.

Missuguseid telesaateid vajaksid Eestis elavad venelased? Lisaks uudistele oleks veel midagi vaja.

Ega uudised ei tekita inimestes veendumust. Veendumust tekitab kaasaelamine, mõttevahetus, emotsionaalne mulje.

Televisioon on sellepärast esimene kanal, et seal nähakse teise inimese nägu, silmi, mingit olukorda. Saadakse mingit emotsionaalset toitu. Ja see jutt, mida ma olen kuulnud ja mida isegi peaminister on öelnud, et raa-

dio teil on, pole rohkem midagi vaja... No ütleme siis ka eestlastele: raadio teil on, mis te siis telekat vaatate!

Kellega saaks Kohtla-Järvel elav venelane emotsionaalselt samastuda, nii et see arvaks Gruusiast teistmoodi kui Putini propaganda. Kus on tal see võimalus?

Televiisoris tuleks tutvustada noori haritud inimesi.

Just nimelt. Ma ei ole näinud nendest haritud vene finantsgurudest ühtki portreelugu. Aga see on üks võimalus: näidata uusvenelaste põlvkonnale, et nad on Eesti avalikkuse ees nn positiivse märgiga. Mitte potentsiaalsed vaenlased. Ja näidata ka eestlasest lugejale, et need on tavalised noored inimesed, Eesti rahva väarikad liikmed.

Kui saatessse “Vabariigi kodanikud” kututakse venelane, siis ainult juhul, kui räägitakse integratsioonist ja rahvussuhetest. Aga vene noori ajab juba oksele, kui nende räägitakse ainult integratsioonist. Nad tahaksid rääkida füüsilisest, majandusest, välis-

„Kõik venelastel ei räägita kodumaa keelest“

poliitikast, millest tahes, milles nad on pädevad. Nad ei taha ennast pidevalt tunda objektiivsena. Nad on noored väärivad inimesed, neile on see solvav.

Kas siin ei teki tõrget, et ah, Eesti tele, see on kõik üks kallutatud jutt? Parema meelega vaataks ikka seda, mida emakesel kodumaal räägitakse?

Aga miks sa arvad, et suure osa jaoks on Venemaa emake kodumaa! Ärme pane kõiki venelasi ühte patta. Me ei saa võtta kõiki ühe mõõduga. Sama oleks öelda, et kõik eestlased on poevargad või prostituudid. Me läheme kole vihaseks ju, kui nii öeldakse.

Ma võin panna käe südamele ja öelda, et igast sajast venelasest 30 on eestistunud heas mõttes. Järgmised 30 on nii-öelda poolel teel. Kolmas 30 on sellised, kes on Vene kodanikud ja kellel on Vene identiteet jne.

Aga osakem siis neil vahet teha. Saame sõpradega sõpradeks, enne kui me vaenlas- tega kaklema hakkame.

Vene kodaniku jaoks on Venemaa tõesti

see ainukene emake kodumaa. Aga nendest venelastest, kes on Eesti kodanikud, ütleb ligi 70 protsenti, et peavad kodumaaks ainult Eestit.

Võtab omajagu aega, et venelastega suhtlema õppida.

Kui eestlastelt küsida, kellega nad tahaksid äri ajada, siis nad ütlevad, et soomlasega, need on nagu meie. Soomlased küll nii ei arva, aga olgu. No ka lätlasega ajaks eestlane asja. Lau- sa õudne on itaallastega äri ajada – nii emotsionaalsed, nii teistmoodi. Ei pea kellaaega- dest kinni, ei loe internetti. Kreeklased on ka lärmakad ja veel lisaks õigeusklikud!

Meie paratamatu vajadus Euroopa Liidus olla toob kaasa vajaduse suhelda teistsuguse kultuuriga inimestega. Teise temperamendiga, teise nahavärviga. Meil on olemas suurepära- ne võimalus seda omas kodus õppida.

Eestlasel on tunne, et ta jääb iseendaks ainult siis, kui ta sulgub oma tuppa ja räägib ainult omasugustega. Tänapäeva maailmas ei ole see võimalik.